

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	усі
Спеціальність	усі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	усі

Вид дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри українознавства
і мовної підготовки іноземних громадян

О.С. Черемська

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Протокол № 2 від 04.09.2018 р.

Розробники:

Черемська О. С., к. філол. н., проф. кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян;

Жовтобрюх В. Ф., к. філол. н., доц. кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян;

Сухенко В. Г., к. філол. н., доц. кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: визначено основні завдання навчальної дисципліни, професійні компетентності, яких набувають студенти після її вивчення. Запропоновано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, уміщено плани лекцій і практичних занять, методичні рекомендації, види роботи щодо формування компетентностей та систему оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів закладів вищої освіти економічного спрямування.

Мета навчальної дисципліни: удосконалення гуманітарних знань студентів економічного вищого навчального закладу; підвищення загальнокультурного, інтелектуального та естетичного рівнів майбутніх економістів, формування стійкого національного світогляду, засвоєння норм сучасної української літературної мови, культури усного і писемного мовлення; формування вмінь правильно й логічно висловлювати свої думки.

Курс	1	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	4
	практичні	60
Самостійна робота		86
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Українська мова та література	усі

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Лінгвістична	Знати правила функціонування української мови, використовувати їх у мовленнєво-мисленнєвій діяльності
Інформаційна	Уміти самостійно шукати, аналізувати та відбирати необхідну інформацію, організувати, перетворювати, зберігати та передавати її
Ціннісно-сміслова	Формувати ціннісні орієнтири студентів, уміти обирати цільові та значеннєві установки, приймати рішення

Комунікативна	Володіти мовою, засобами її вираження для взаємодії з оточенням, окремими людьми та подіями; розвивати навички роботи в групі, відігравати різні соціальні ролі в колективі; уміти презентувати себе, укласти документ, вести дискусію тощо
Професійна	Оволодівати системою професійних особистісних якостей та знань

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Нормативність як основа літературної мови

Тема 1. Комунікативна компетентність у професійній діяльності мовної особистості. Історія походження та розвитку української літературної мови. Українська мова серед інших мов світу

1.1. Предмет, мета, завдання навчальної дисципліни.

1.2. Загальнонаціональна та літературна мова.

1.3. Функції мови в суспільстві.

1.4. Мовна ситуація в Україні.

1.5. Екскурс в історію української мови. Історія походження української мови.

Жива українська мова та книжна мова у творах різних жанрів.

1.6. Українська мова серед інших мов світу.

Тема 2. Нормативність як важлива ознака літературної мови. Типи мовних норм. Орфоепічні та акцентуаційні норми української літературної мови

2.1. *Поняття мовної норми. Мовна норма як мовний варіант, закріплений практикою вживання. Варіантність у мові.*

2.2. *Стан правописного, термінологічного та лексикографічного нормування української мови на сучасному етапі.*

2.3. *Риси мовної норми.*

2.4. *Огляд типів мовної норми.*

2.5. *Поняття орфоепії. Нормативність вимови голосних та приголосних звуків.*

2.6. *Вимова приголосних у звукосполученнях.*

2.7. *Засоби милозвучності української мови.*

2.8. *Поняття про словесний наголос. Акцентуаційні норми української мови. Окремі закономірності наголошування.*

Тема 3. Лексичний склад української літературної мови. Лексична норма як компонент формування мовної компетенції

- 3.1. Лексичний склад української мови.
- 3.2. Стилiстична диференціяція лексики української мови.
- 3.3. Лексичне та фразеологічне багатство української мови.
- 3.4. Лексична нормативність мови з огляду на сфери використання.

Тема 4. Морфологічні та орфографічні норми як чинник належного рівня культури мови

- 4.1. Морфологічна нормативність мови.
- 4.2. Особливості творення та вживання словозмінних форм різних частин мови.
- 4.3. Орфографічні норми сучасної української літературної мови

Тема 5. Синтаксичні та пунктуаційні норми як компонент формування мовної компетенції

- 5.1. Синтаксична нормативність мовлення.
- 5.2. Складні випадки побудови словосполучень і речень.
- 5.3. Найважливіші пунктуаційні норми української літературної мови.

Змістовий модуль 2.

Культура усної та писемної мови в її стильових різновидах

Тема 6. Художня література як основа формування культури мови особистості.

- 6.1. Роль української літератури у формуванні української літературної мови.
- 6.2. Вплив художньої літератури на формування особистості, її світоглядних орієнтирів.
- 6.3. Вплив художньої літератури на формування мовної компетентності.

Тема 7. Поняття функціонального стилю мови. Основні функціональні стилі сучасної української літературної мови. Текст як основна одиниця та засіб різностильової комунікації.

- 7.1. З історії становлення стилів.
- 7.2. Мовний стиль як сукупність мовних засобів, дібраних відповідно до мети, змісту та сфери спілкування.
- 7.3. Типологія стилів.
- 7.4. Текст як основна одиниця комунікації.

Тема 8. Науковий стиль української літературної мови як основа формування культури мови фахівця. Форми репрезентації студентських наукових досліджень. Запис бібліографії

- 8.1. Загальна характеристика наукового стилю.*
- 8.2. Сучасний стан вивчення наукової термінології.*
- 8.3. Особливості творення наукових текстів.*
- 8.4. Поняття про писемну форму наукової мови.*
- 8.5. Письмові роботи наукового стилю.*
- 8.6. Компресія як форма опрацювання наукового тексту.*

Тема 9. Офіційно-діловий стиль як форма реалізації мовної компетенції. Мовностильові ознаки ОДС. Вимоги до оформлення ділових паперів

- 9.1. Загальна характеристика офіційно-ділового стилю.*
- 9.2. Основні вимоги до творення письмових текстів офіційно-ділового стилю.*
- 9.3. Сучасний діловий документ та його призначення.*

Тема 10. Основи красномовства. Культура між персонального спілкування. Виробнича нарада. Ділова бесіда. Публічний виступ

- 10.1. Майстерність публічної мови як показник мовної компетенції фахівця.*
- 10.2. Види сучасного публічного мовлення.*
- 10.3. Підготовка до виступу.*
- 10.4. Особистість лектора.*
- 10.5. Лінгвістичний аспект між персонального спілкування.*
- 10.6. Типи спілкування. Мовний етикет усної форми ділового спілкування.*
- 10.7. Ділові засідання. Наради.*

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи охоплюють:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі письмової роботи і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового іспиту, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді комунікативних ситуацій, виконанні вправ, обговоренні питань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступу в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку проблемних питань; уміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на окреме проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: повнота й ґрунтовність знань, рівень мислення, уміння систематизувати знання за окремими темами, уміння робити висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення іспиту, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни й передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних завдань (два діагностичні, два стереотипні та одне евристичне завдання), які дають змогу діагностувати рівень теоретичної підготовки студента й рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на іспиті, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час іспиту, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься в залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Тестування	Письмова контрольна робота	Участь у конференціях, олімпіадах, конкурсах	Усього
Змістовий модуль 1	Тема 1	2 тиждень	1	2,5		5		8,5
	Тема 2	3 тиждень		2,5				2,5
		4 тиждень		2,5				2,5
	Тема 3	5 тиждень		2,5	4			6,5
		6 тиждень		2,5				2,5
	Тема 4	7 тиждень		2,5				2,5
		8 тиждень		2,5				2,5
Тема 5	9 тиждень		2,5		5		7,5	
Змістовий модуль 2	Тема 6	10 тиждень		2,5				2,5
	Тема 7	11 тиждень		2,5				2,5
	Тема 8	12 тиждень		2,5	4			6,5
		13 тиждень		2,5				2,5
	Тема 9	14 тиждень		2,5				2,5
		15 тиждень		2,5				2,5
	Тема 10	16 тиждень		2,5			3,5	6
Іспит								40
Усього			1	37,5	8	10	3,5	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Сологуб Н. М. Довідник з культури мови. Київ, 2005. 216 с.
2. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. 6-е вид., стереотип. Київ, 1997. 240 с.
3. Черемська О. С., Гайдамака Г. Г., Жовтобрюх В. Ф., Архипенко Л. М. Професійна мова економіста. Харків, 2005. 288 с.
4. Черемська О. С., Сухенко В. Г. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник : у 2-х ч. Частина 1. Нормативність як основа літературної мови [Електронний ресурс]. Харків, 2017. 224 с.
5. Черемська О. С., Сухенко В. Г. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник : у 2-х ч. Частина 2. Культура усної та писемної мови у стилєвих різновидах [Електронний ресурс]. Харків, 2017. 216 с.
6. Черемська О. С., Сухенко В. Г. Українська мова науки, аналітичної сфери та управління : навч. посіб. Харків, 2014. 240 с.

Додаткова

7. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити / За заг. ред. О. Сербенської. Львів, 1994. 150 с.
8. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ, 1991. 254 с.
9. Волкотруб Г. Й. Стилїстика ділової мови : навч. посіб. Київ, 2002. 208 с.
10. Жовтобрюх В. Ф., Муромцева О. Г. Культура мови вчителя : Курс лекцій. Харків, 1998. 208 с.
11. Калашник В., Колоїд Ж. Українсько-російські синтаксичні паралелі. Харків, 2003. 122 с.
12. Караванський С. Секрети української мови. Київ, 1994. 152 с.
13. Культура мови на щодень / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2002. 170 с.

14. Культура української мови : Довідник / За ред. В. М. Русанівського. Київ, 1990. 304 с.
15. Пономарів О. Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб. Київ, 1999. 240 с.
16. Пономарів О. Стилістика сучасної української мови : підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль, 2000. 248 с.
17. Потебня О. Естетика і поетика слова. Київ, 1985. 284 с.
18. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум : навчальний посібник. Київ, 2004. 216 с.
19. Українська мова науки, аналітичної сфери та управління : Навчальний посібник для студентів спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці" / О. С. Черемська, В. Г. Сухенко. Харків, 2014. 240 с.
20. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Єрмоленко. Київ, 2001. 258 с.
21. Черемська О. С. Лексична та граматична інтерференція в сучасній українській літературній мові (на матеріалі преси Харківщини 50–80-х років ХХ століття) : Монографія. Харків, 2006. 184 с.
22. Черемська О. С. Основи творення наукового тексту : Конспект лекцій для студентів ІV курсу всіх спеціальностей усіх форм навчання. Харків, 2006. 56 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

23. Електронний довідник з української мови. – Режим доступу : <http://javot.net/mova/orf.htm>.
24. Електронні словники і посібники з ділової української мови. – Режим доступу : <http://dilomova.org.ua>.
25. Офіційний сайт інституту післядипломної освіти Київського університету ім. Б. Грінченка. – Режим доступу : <http://glazova.org.ua>.
26. Публічний виступ та його жанри. – Режим доступу : <http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal>.
27. Публічний виступ у діловому спілкуванні. – Режим доступу : <http://cpk.org.ua>.